

Josep Cots (Manresa, 1942) dirigeix les Edicions de 1984, una de les editorials independents de més empena del mercat català. Descobreix autors nous, com Silvia Alcàntara, en recupera d'oblidats, com Eduard Girbal Jaume, i segueix una rigorosa política d'autor fins i tot pel que fa a les traduccions.

—**Com es presenta, aquest Sant Jordi?**

—L'any passat ja va baixar i aquest un pèl més. Crec que hi haurà un descens. Una altra cosa seran les dades que es diuen. Estarem contents enganyant-nos.

—**Però els llibres d'èxit no es venen molt?**

—Crec que baixa tot, en aquest moment. Tot es queda en xifres realment ridícules. Hi ha un retraïment que afecta tots els gèneres. L'atac econòmic és sobretot a les classes mitjanes, que ara van més amb compte, seleccionen més. En aquests moments la venda del llibre es concentra tant en tres campanyes —Sant Jordi, Nadal i l'estiu, en part—, que no saps quan has de treure les novetats, perquè si les aplegues per aquestes campanyes hi ha el perill que l'una faci nosa a l'altra. Costa molt de fer arribar informativament les ofertes al lector. Per Sant Jordi totes les novetats apareixen en un parell o tres de setmanes, entre final de febrer i començament de març, i no hi ha temps de pair-ho tot. A més, hi ha menys informació, menys canals de divulgació. La informació cultural s'ha reduït. Els llibres es tapen entre si, tant si són d'autor català com traduccions. El cas dels autors d'aquí és pelut, perquè hi hauria d'haver una atenció massiva, però és escassa.

—**Motius?**

—N'hi ha. Això té raons. La gent ha quedat una mica escaldada d'aquesta tendència a dir que tots els nostres autors són excel·lents, i això és fals. La recuperació de la nostra literatura amb la democràcia va posar tots els autors en el mateix pla. I sobretot els premis han fet que el lector ensopregui amb les diferents qualitats de les obres. I quan un lector es crema, la tendència és a retirar-se i a posar en qüestió tot allò que es diu d'aquell autor, i això afecta tant els mediocres com els bons.

—**No us veig gaire partidari dels premis.**

TINA BAGUE/ARXIU

“La crisi t'estimula a abordar nous projectes”

L'editor Josep Cots és molt crític i pessimista sobre la situació actual del llibre català, però fa front a la crisi pensant en nous projectes.

—Els premis a obra inèdita, que es van instaurar per a fomentar la creació en català, van tenir un sentit, al seu moment, i van fer una gran tasca. Però en aquests moments la fan negativa. Amb molts d'aquests premis les editorials no busquen el reconeixement de l'obra sinó la projecció comercial. I com que després l'obra fa llufia i no respon a les expectatives, com passa en el 80% dels casos, no fan sinó retirar lectors del català. La decepció dels lectors davant d'un llibre premiat és un fenomen que he constatat sovint. Caldria seguir la

línia que se segueix a fora, de premis a obra publicada, perquè d'aquesta manera ja és important el moviment que es crea al voltant de les obres finalistes.

—**La recuperació d'Eduard Girbal Jaume i Juli Vallmitjana ha estat satisfactòria?**

—En tots dos casos el ressò ha estat bastant notable. En conjunt, ha anat bastant bé. Però són dos autors singulars, molt potents i originals, i no trobem el tercer. N'he buscats més, però no els he trobats amb tanta força. És un degoteig constant, però les xifres no són pas

Josep Cots és el director i editor de les Edicions de 1984, una de les editorials independents més actives del mercat.

espectaculars, perquè ens movem en xifres miserables. Penseu que el lector català, per la mancança cultural que hi ha hagut, està completament girat d'esquena als autors d'abans de la guerra. El fet que set anys després hi hagi lectors que es recomanin les obres de Girbal Jaume i Vallmitjana és tot un fenomen. Només fenòmens com la Sílvia Alcàntara o com *Pa negre*, i similars, poden donar xifres altes.

—Quants exemplars cal vendre per a considerar que un autor és un èxit?

—Mil. Amb mil es pot dir que el llibre ha anat molt bé.

—I quants n'heu venuts de les dues novel·les de Girbal Jaume, *L'estrella amb cua* i *La tragèdia de cal Pere Llarg*?

—2.500 entre totes dues. Encara que sembli una xifra curta és llarguíssima, per a un autor desconegut. Però l'èxit és, en aquest cas, que encara ara siguin llibres vius, que no han deixat de demanar-se, que els lectors s'ho vagin dient.

—Penseu que cal reconsiderar la política institucional del llibre?

—Ni el tripartit ni el bipartit no han tingut una política del llibre seriosa. Es va imposar una política de producció de llibres, no una política destinada a promoure els llibres que calien. I per això ara ens trobem una manca d'oferta. No hi ha hagut cap institució que hagi abordat aquest problema, que és el que globalment donaria molt més gruix a l'edició en català. Però per a fer això cal una política llarga i sostinguda al llarg de molts anys, i això ningú no ho vol afrontar. Hi ha molts organismes, però no es va més enllà de quatre engrunes sense sentit.

—Més en concret, sobre les traduccions, la política actual és positiva?

—És possible, pregunto, que es pugui satisfer l'oferta de traducció d'obres estrangeres al català que necessitem culturalment amb només una dotació de 50.000 euros per a totes les que es fan en un any? Això és impossible. Diria més: és un insult. Si el cost d'una traducció mitjana oscil·la entre 2.000 i 5.000 euros, com es pensa que es pot satisfer l'amortització? Obliguen els editors a ser màrtirs d'una causa que no se sap quina és, a perdre-hi diners. Així i tot, la capacitat editorial actual treu forces de flaqueza de molts llocs i els editors es conformen amb una situació estantíssima i precària. Quan no hi ha dotació econòmica és que no hi ha política. Però passem a una altra banda, l'assaig. Analitzem el desert que hi ha d'oferta en totes les disciplines que es produeixen a nivell internacional i que convé tenir aquí. Si no hi ha diners destinats a això, vol dir que estem d'acord que l'assaig l'hem de llegir en una altra llengua. No deixarem pas de llegir l'assaig que toca si no el tenim en català. No hi ha res més estúpid que deixar a la mà del mercat una cultura que només té un milió de lectors reconeguts (els que sistemàticament llegeixen en català).

“Els premis d'obres inèdites fan ara una tasca negativa. Cal potenciar els que es donen a una obra publicada”

—Com afronta econòmicament una empresa petita com la vostra una producció editorial tan important, amb obres, originals i traduïdes, de narrativa i assaig?

—Primer, només sopant un cop. Segon, intentant aprofitar algun llibre que rendeixi més i fent petites marrades, i finalment movent-te amb una política de despesa baixíssima. Tot per a crear el fons que m'interessa. A mi no m'interessa publicar per publicar, i anar agafant autors d'aquí i d'allà i anar-los substituint per un altres. Intento fer una política d'autor, donar continuïtat a l'obra d'un autor, català o estranger, nou o recuperat. Això té riscos, perquè no totes les obres tenen sempre el mateix nivell, però així s'ofereix la possibilitat que el lector es vinculi amb aquest autor, com hem fet amb Magris, Doctorow o Al Aswani i farem amb Hans Fallada, sobretot per l'èxit que ha tingut el primer llibre que li hem publicat, *Sol a Berlín*.

—No heu tingut dificultats per a editar la traducció d'una novetat abans de l'edició castellana, com sé que intenteu fer sempre?

—Sí. Hi ha agents i editorials que gestionen els drets que ho impedeixen. De totes maneres, en algunes ocasions convé no sortir abans que l'edició castellana, perquè els mitjans no et fan costat. Només quan l'edició catalana surt al mateix moment que la castellana en parlen els grans mitjans.

—La vostra col·lecció de butxaca veig que funciona a batzegades.

—Sí. Ha notat la crisi, realment. Ha resultat més afectada que no ens podíem pensar. La mantenim i hi publiquem novetats i reedicions, però sense gaire intensitat.

—La crisi us ha fet rebaixar el ritme de producció o avortar projectes?

—La crisi pot alentir algunes coses, però en canvi t'estimula a abordar nous projectes. Precisament per a ampliar el ventall de possibilitats, el mes de maig obrirem una col·lecció de clàssics dedicada a la gran narrativa internacional dels segles XVIII i XIX, amb la voluntat d'oferir inèdits i reforçar la nostra política d'autor. És a dir, si fem Balzac, farem molt Balzac i si fem Zola, farem molt Zola.

Lluís Bonada